

A XII-a Conferință Națională multidisciplinară – cu participare internațională
"Profesorul Dorin PAVEL – fondatorul hidroenergeticii românești",
SEBEȘ, 2012

GENERAREA ROȚILOR DINȚATE ELIPTICE PLANE ȘI DINȚI ÎNCLINAȚI CU AJUTORUL FREZEI MELC Partea a III-a

Lucian MÎNTOIU, Laurențiu MUREȘAN,
Călin CUREA, Mihai SUDRIJAN

GENERATION OF PLANAR AND HELICAL ELLIPTICALGEARS BY HOB (III)

The paper presents the basic elements of generation planar and helical elliptical gears by hob in vision of Profesor Litvin.

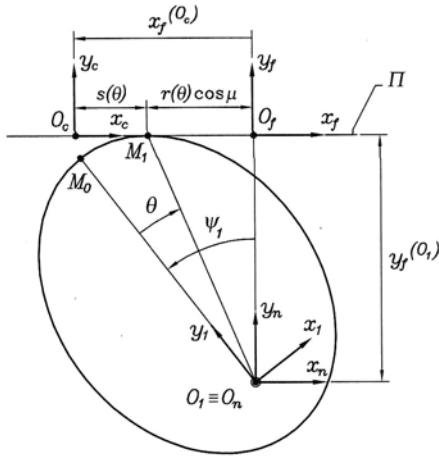
Cuvinte cheie: centroidă eliptică, freză melc
Keywords: elliptical centroid, cutter worm

6. Generarea suprafeței Σ_1 a roții dințate eliptice de către un melc -continuare

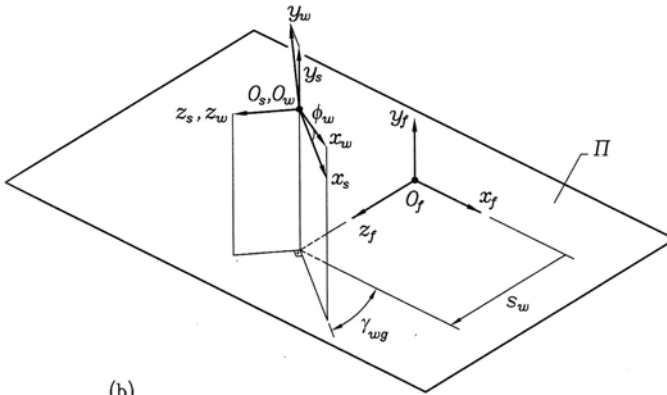
(v) Transformarea de coordonate dintre sistemele, S_w și S_1 , determină familia suprafețelor spirelor elicoidale ale melcului în sistemul S_1 , astfel,

$$\vec{r}_1(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) = M_{1w}(\phi_w, s_w) \vec{R}_w(h_w, \varepsilon_w) \quad (38)$$

Aici, ϕ_w și s_w , sunt parametrii independenți generalizați ai mișcării, care înseamnă că este un proces de dublă înfășurare,

(a)

(b)

Fig. 6 Sistemele de coordonate aplicat pentru generarea roții dințate eliptice de către melcul de rectificare: (a) la roata dințată eliptică; (b) la melc

iar matricea $4 \times 4, M_{1w}$, descrie transformarea din sistemul S_w în sistemul S_1 . Deducerea ecuației (38) este realizată astfel:

$$\bar{r}_1(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) = M_{1f}(\phi_w, s_w) \mathbf{M}_{fs}(s_w) \mathbf{M}_{sw}(\phi_w) \bar{\mathbf{R}}_w(h_w, \varepsilon_w) \quad (39)$$

unde

$$M_{1f}(\phi_w, s_w) = \begin{bmatrix} \cos \psi_1 & \sin \psi_1 & 0 & -y_f^{(O_1)} \sin \psi_1 \\ -\sin \psi_1 & \cos \psi_1 & 0 & -y_f^{(O_1)} \cos \psi_1 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad (40)$$

$$M_{fs}(s_w) = \begin{bmatrix} \cos \gamma_{wg} & 0 & -\sin \gamma_{wg} & 0 \\ 0 & 1 & 0 & \rho_w \\ \sin \gamma_{wg} & 0 & \cos \gamma_{wg} & s_w \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad (41)$$

$$M_{sw}(\phi_w) = \begin{bmatrix} \cos \phi_w & -\sin \phi_w & 0 & 0 \\ \sin \phi_w & \cos \phi_w & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad (42)$$

(vi) Deoarece generarea suprafeței Σ_1 , a roții dințate eliptice, implică un proces de dublă înfășurare, există două ecuații ale angrenării

$$f_1^{(w1)}(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) = 0 \quad (43)$$

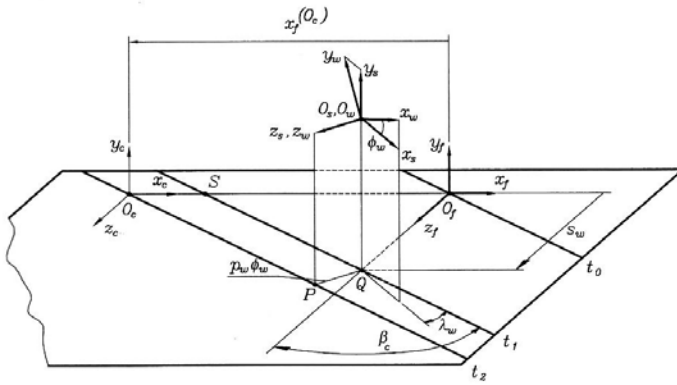
$$f_2^{(w1)}(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) = 0 \quad (44)$$

care corelează parametrii $(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w)$. Considerarea simultană a ecuațiilor (38), (43) și (44) determină suprafața Σ_1 a roții dințate eliptice.

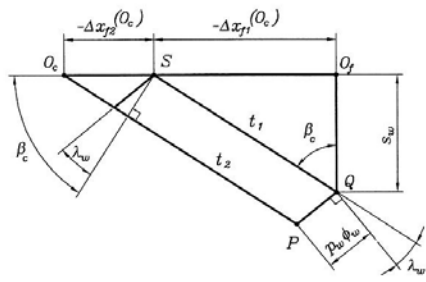
Se va deduce funcția $g(\phi_w, s_w, \theta) = 0$. Deducerea este realizată în modul următor (vezi figura 7):

(i) Se consideră o sculă pieptene imaginară fiind simultan în angrenare cu roata dințată eliptică și cu melcul. În poziția inițială, sistemul S_c coincide cu sistemul S_f , iar linia tangentă comună $t-t$ dintre cele trei suprafețe, Σ_w, Σ_1 și Σ_c , este în poziția t_0 .

(ii) Datorită rotației și translației melcului, cu ϕ_w și s_w , tangenta comună, $t-t$, va ocupa poziția t_2 . Locația sistemului S_c , în S_f , este determinată de către $x_f^{(O_c)}$.

(a)

(b)

Fig. 7 Pentru determinarea funcției $g(\phi_w, s_w, \theta) = 0$

(iii) Deplasarea sistemului S_c poate fi obținută ca sumă a deplasărilor independente $\Delta x_{f_1}^{(O_c)}$ și $\Delta x_{f_2}^{(O_c)}$:

$$\Delta x_f^{(O_c)} = \Delta x_{f_1}^{(O_c)} + \Delta x_{f_2}^{(O_c)}. \quad (45)$$

Deplasarea $\Delta x_{f_1}^{(O_c)} = \overline{O_f S}$ este cauzată de către translația s_w și este definită de către pozițiile t_0 și t_1 .

Deplasarea $\Delta x_{f_2}^{(O_c)} = \overline{S O_c}$ este cauzată de către rotația ϕ_w și este definită de către pozițiile t_1 și t_2 .

(iv) Ilustrațiile figurii 7 (b) oferă,

$$-\Delta x_{f_1}^{(O_c)} = \overline{O_f S} = \text{tg} \beta_c s_w \quad (46)$$

$$-\Delta x_{f_2}^{(O_c)} = \overline{SO_c} = \frac{p_w \cos \lambda_w}{\cos \beta_c} \phi_w, \quad (47)$$

unde p_w este pasul melcului.

(v) Deoarece $x_f^{(O_c)}$ depinde de unghiul polar θ (vezi ecuația (4)), funcția $g(\phi_w, s_w, \theta) = 0$ este obținută în final ca

$$g(\phi_w, s_w, \theta) = x_f^{(O_c)}(\theta) + \operatorname{tg} \beta_c s_w + \frac{p_w \cos \lambda_w}{\cos \beta_c} \phi_w = 0 \quad (48)$$

7. Deducerea matricei ecuațiilor angrenării

Deducerea matricei ecuațiilor angrenării $f_1^{(w1)}(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) = 0$ și $f_2^{(w1)}(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) = 0$, este realizată în modul următor:

(i) Vectorul de poziție $\bar{r}_1(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w)$ în coordonate omogene este dat de către

$$\begin{aligned} \bar{r}_1(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) &= M_{1w}(\phi_w, s_w) \bar{R}(h_w, \varepsilon_w) = \\ &= \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} & \sin \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} & \cos \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} & s_w \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \bar{R}_w(h_w, \varepsilon_w), \quad (49) \end{aligned}$$

unde

$$a_{11} = \cos \psi_1 \cos \psi_{wg} \cos \phi_w + \sin \psi_1 \cos \phi_w \quad (50)$$

$$a_{12} = -\cos \psi_1 \cos \gamma_{wg} \sin \phi_w + \sin \psi_1 \cos \phi_w \quad (51)$$

$$a_{13} = -\cos \psi_1 \sin \gamma_{wg} \quad (52)$$

$$a_{21} = -\sin \psi_1 \cos \gamma_{wg} \cos \phi_w + \cos \psi_1 \sin \phi_w \quad (53)$$

$$a_{22} = \sin \psi_1 \cos \gamma_{wg} \sin \phi_w + \cos \psi_1 \cos \phi_w \quad (54)$$

$$a_{23} = \sin \psi_1 \sin \gamma_{wg} \quad (55)$$

$$a_{31} = \sin \gamma_{wg} \cos \phi_w \quad (56)$$

$$a_{32} = -\sin \gamma_{wg} \sin \phi_w \quad (57)$$

$$a_{33} = \cos \gamma_{wg} \quad (58)$$

(ii) Vectorul de poziție $\vec{r}_1(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w)$ este notat $\bar{\rho}_1(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w)$, în coordonate carteziene și poate fi reprezentat astfel,

$$\begin{aligned} \bar{\rho}_1(h_w, \varepsilon_w, \phi_w, s_w) &= \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{bmatrix} \bar{\rho}_w(h_w, r_w) + \begin{bmatrix} \sin \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \\ \cos \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \\ s_w \end{bmatrix} = \\ &= L_{1w}(\phi_w, s_w) \bar{\rho}_w(h_w, \varepsilon_w) + \vec{R} \end{aligned} \quad (59)$$

Aici, L_{1w} este matricea 3×3 , obținută prin eliminarea ultimului rând și a ultimei coloane a matricei 4×4 , M_{1w} . Matricea L_{1w} poate fi obținută de asemenea ca

$$L_{1w} = L_{1f} L_{fs} L_{sw}, \quad (60)$$

pe câtă vreme, $\vec{R}$ este definit astfel,

$$\vec{R} = \begin{bmatrix} \sin \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) & \cos \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) & s_w \end{bmatrix}^T \quad (61)$$

(iii) Considerând s_w constant ($s_w = c$), viteza relativă a suprafeței elicoidale în raport cu suprafața dintelui roții poate fi obținută astfel,

$$\vec{v}_{1, s_w=c}^{(w1)} = \dot{\bar{\rho}} = \dot{L} \rho_w + \dot{\vec{R}} \quad (62)$$

unde

$$\dot{L}_{1w} = \dot{L}_{1f} L_{fs} L_{sw} + L_{1f} L_{fs} \dot{L}_{sw} \quad (63)$$

$$\dot{L}_{1f} = \begin{bmatrix} -\sin \psi_1 & \cos \psi_1 & 0 \\ -\cos \psi_1 & -\sin \psi_1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \dot{\psi}_1 \quad (64)$$

$$\dot{L}_{sw} = \begin{bmatrix} -\sin \phi_w & -\cos \phi_w & 0 \\ \cos \phi_w & -\sin \phi_w & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \dot{\phi}_w, \quad \dot{\phi}_w = -\frac{\cos \beta_c}{\rho_w \cos \lambda_w} \dot{x}_f^{(O_c)} \quad (65)$$

$$\dot{\vec{R}} = \begin{bmatrix} \cos \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \dot{\psi}_1 - \sin \psi_1 \dot{y}_f^{(O_1)} \\ -\sin \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \dot{\psi}_1 - \cos \psi_1 \dot{y}_f^{(O_1)} \end{bmatrix} \quad (66)$$

atunci ecuația angrenării poate fi obținută astfel:

$$\vec{f}_1^{(w1)} = \vec{n}_1 \cdot \vec{v}_{1, s_w=c}^{(w1)} = 0 \quad (67)$$

unde

$$\vec{n}_1 = L_{1w} \vec{n}_w \quad (68)$$

Aici, $\vec{n}_w$ este versorul normalei la suprafața elicoidală.

(iv) Considerând ϕ_w constant ($\phi_w = c$), viteza relativă a suprafeței elicoidale în raport cu suprafața dintelui roții dințate poate fi obținută ca

$$\vec{v}_{1,\phi_w=c}^{(m1)} = \dot{\vec{p}}_1 = \dot{L}_{1w} \rho_w + \dot{\vec{R}} \quad (69)$$

unde

$$\dot{L}_{1w} = \dot{L}_{1f} L_{fs} L_{S_w} \quad (70)$$

$$\dot{L}_{1f} = \begin{bmatrix} -\sin \psi_1 & \cos \psi_1 & 0 \\ -\cos \psi_1 & -\sin \psi_1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \dot{\psi}_1 \quad (71)$$

$$\dot{\vec{R}} = \begin{bmatrix} \cos \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \dot{\psi}_1 - \sin \psi_1 \dot{y}_f^{(O_1)} \\ -\sin \psi_1 (\rho_w - y_f^{(O_1)}) \dot{\psi}_1 - \cos \psi_1 \dot{y}_f^{(O_1)} \\ \dot{s}_w \end{bmatrix} \quad (72)$$

$$\dot{s}_w = \frac{1}{\operatorname{tg} \beta_c} \dot{x}_f^{(O_2)} \quad (73)$$

Atunci ecuația angrenării poate fi obținută astfel,

$$\vec{f}_2^{(w1)} = \vec{n} \cdot \vec{v}_{1,\phi_w=c}^{(w1)} = 0 \quad (74)$$

(O₁) (O_c)

(v) Deducerea derivatelor $\dot{y}_f^{(O_1)}$, $\dot{x}_f^{(O_2)}$ și $\dot{\psi}_1$, sunt:

$$\dot{y}_f^{(O_1)} = \frac{dy_f^{(O_1)}}{d\theta} \cdot \frac{d\theta}{dt} \quad (75)$$

$$\dot{x}_f^{(O_2)} = \frac{dx_f^{(O_2)}}{d\theta} \cdot \frac{d\theta}{dt} \quad (76)$$

$$\dot{\psi}_1 = \frac{d\psi_1}{d\theta} \cdot \frac{d\theta}{dt} \quad (77)$$

unde $\frac{dx_i^{(O_c)}}{d\theta}$, $\frac{dy_i^{(O_i)}}{d\theta}$ și $\frac{d\psi_1}{d\theta}$ sunt date de către ecuațiile (11), (12) și, respectiv, (13).

BIBLIOGRAFIE

[1] Litvin, F.L., Fuentes-Aznar, A., Gonzales-Perez, I., *Kenichi Hayasca: Noncircular Gears. Design and Generation*. 2010 Cambridge University Press.

Drd.Ing. Lucian MÎNTOIU
 Director de Producție la S.C. Nova-Grup srl Cugir
 membru AGIR

Ing. Laurențiu MUREȘAN
 Administrator Special la S.C. Fabrica de Arme Cugir S.A.
 membru AGIR

Col. Dr.Ing. Călin CUREA
 Șef Recepție S.C. Militară la Fabrica de Arme Cugir S.A.
 membru AGIR

Dr.Ing. Mhai SUDRIJAN
 Inginer de angrenaje la S.C. Sculăria srl Cugir
 Președinte Sucursala Alba a AGIR